

**CARYL PHILLIPS'İN *CAMBRIDGE* ROMANINDA KÖLELİK,
IRKÇILIK VE TRAVMA DENEYİMLERİ**

Mehmet GÜNEŞ¹

Öz

Bu çalışma, İngiliz yazar Caryl Phillips'in dördüncü romanı *Cambridge*'de kölelik ve ırkçılık deneyimlerinin yarattığı travma konusunu analiz etmeye yöneliktir. Bu çalışma, kölelik ve ırkçılığın etkilerini göstermek, geçmişin şimdiki zamanın kolektif belleğinde nasıl yaşadığına ışık tutmak için yazarın kullandığı anlatı stratejilerini araştırmaktadır. *Cambridge* romanında ırkçılık ve köleliğin insanlar üzerindeki travmatik etkilerine odaklanılır. Phillips, kölelik ve ırkçılık kavramlarını sömürgecinin ve sömürgeleştirilmiş olanın bakış açısından verir. *Cambridge*'in kadın kahramanı Emily, köleliği ve ırkçılığı sömürge yaklaşımı ile tasvir ederken Cambridge bu iki kavramı sömürgecilik sonrası bir yaklaşımla tasvir eder. Geçmişin travmatik deneyimleri hiçbir zaman karakterlerin peşlerini bırakmamaktadır. Ana karakterlerin yaşadığı ırkçılığın ve köleliğin travmatik olduğu ve ortaya çıkardıkları diğer travmalara da katkıda buldukları belirtilmektedir. *Cambridge* romanının travmatik analizinin yapıldığı bu makale, karakterlerin yaşadığı travmaların özelliklerinde parçalanmaya ve bir çeşit kültürel ve kimlik bozukluğuna yol açtığına dair kanıtlar sunmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Caryl Phillips, Cambridge, travma, kölelik, ırkçılık

**THE EXPERIENCES OF SLAVERY, RACISM AND TRAUMA IN CARYL
PHILLIPS'S NOVEL *CAMBRIDGE***

Abstract

This study aims to analyze trauma generated by the experiences of slavery and racism in English writer Caryl Phillips's forth novel *Cambridge*. It explores narrative strategies employed by Phillips to show the effects of slavery and racism, shedding light on how the past lives in the collective memory of the present. The traumatic effects of racism and slavery on people are focused. Phillips gives slavery and racism from the colonizer and the colonized's perspectives. *Cambridge*'s female protagonist Emily depicts slavery and racism through a colonial approach, but Cambridge depicts

¹ Arş. Gör. Dr., Harran Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatı Bölümü.
mehmetgunes.harran45@hotmail.com ORCID: 0000-0002-6579-6359

them through a postcolonial approach. Traumatic experiences of the past never chase characters. It is stated that racism and slavery the main characters experience are traumatic and contribute to other traumas they manifest. The traumatic analysis of *Cambridge* in this essay evidences that traumas of the characters cause fragmentation in their subjectivities and a kind of cultural and identity disorder.

Keywords: Caryl Phillips, Cambridge, trauma, slavery, racism

Travma Kuramına Giriş

Miras alınan deneyimin oluşturduğu gelenek dönemi, bellek aktarımının doğal mekanizmalarından kaçan felaketler dönemiyle kesintiye uğramıştır. Savaşlar, soykırımlar, çığneden sözleşmeler, etnik temizlikler, katliamlar ve bunların ardından yaşanan travmalar 21. yüzyılın yaşanmış deneyimine damgasını vurmuştur. Bu yaşananlar aktarılabilir değildir; tam tersine bastırılan, gizlenen, çarpıtılan deneyimlerdir. Yaşanan dünya savaşları, sömürge toplumlarının kölelik ve göç deneyimleri sırasında ve sonrasında deneyimledikleri travma, kültürlerde tanımlanan, sanatta analiz edilen ve bireylerde teşhisi konulan karmaşık bir kavramdır. Tarihsel süreçte yaşanan kayıplar, toplumsal ve bireysel bellekte yer etmiş olumsuz anılar tanıklık edilmeyi ve anlatı haline dönüşerek iyileşme sürecine girmeyi beklemektedir. 1990'lı yıllardan itibaren ağırlık kazanan travma kuramı birey ve toplum bağlamında yaşanmış ve dile gelmeyi bekleyen acı dolu yaşanmışlıklara tanıklık ederek sessizleştirilen ve unutturulmaya çalışılan kölelik, sömürgecilik, ırkçılık gibi tarihsel ve kültürel travmaları gün yüzüne çıkarmayı amaçlamaktadır.

Travma çalışmaları, sosyal ve beşeri bilimlerde özellikle tarih, antropoloji, kültürel çalışmalar, edebiyat ve psikoloji gibi disiplinlerin ağırlıklı olarak eğildiği, son yıllarda da kendi disiplinler arası alanını oluşturan ve büyük ilgi gören bir konudur. Travma 1990'larda ortaya çıkmasını ve kültürel bir olgu olarak incelenmesini büyük ölçüde psikanalize² borçludur. Sigmund Freud'un psikanaliz kuramı, travma kuramının en önemli dayanaklarından birini oluşturmaktadır. Freud travmatik olanı "dışarıdan gelen, zihnin koruyucu kalkanını kırmak için yeterince güçlü uyarımlar" (Freud, 1995, s. 598) şeklinde tanımlar. Batı merkezli travma kuramı, bireye odaklanma eğilimi gösterirken, sömürge travması kolektif bir travma olarak kuramlaştırılmıştır. Travma kavramının inceleme ve araştırma alanlarının Batılı olmayan toplumlara doğru genişletilip genişletilmemesi tartışma yaratan bir konu haline gelse de "travma çalışmaları kültürlerarası dayanışma vaadini yerine

² Sigmund Freud'un çalışmaları ışığında ortaya çıkan ve kişinin zihinsel süreçlerinin bilinçdışı tarafları arasındaki ilişkileri tespit ve tedavi etmeyi amaçlayan edebiyat kuramıdır.

getirmek için sömürgecilik sonrası çalışmalarla yakın bir ilişki kurmalıdır” (Debacker, 1937, s. 6) tezi son dönemde gittikçe ağırlık kazanmaya başlamıştır.

Travma kuramının kurucu isimlerinden biri olan Cathy Caruth, travmatik bir deneyimin kurbanın anlayışının sınırlarını aştığını ve Pierre Janet'in “anlatı belleği” olarak adlandırdığı şeyle özdeşleştirilemeyeceğini iddia eder. (Caruth, 1995, s. 153) Cathy Caruth, “deneyimin kendisinde içsel bir gecikme” (Caruth, 1995, s. 4) olduğunu öne sürer. Başka bir deyişle, travmatik olay başlangıçta belleğe kaydedilmez ve nasıl bir etkiye sahip olduğu anlaşılmaz. Caruth, kurbanın travmatik olayı meydana geldiği anda anlayamamasının, şimdiki zamanda aynen yeniden ortaya çıkmasına neden olduğu konusunda Freud ile aynı fikirdedir.

Travma, bir kişinin kendisini güvende hissetmesini sağlayan koruyucu bariyerleri yitirdiği bir olayı yaşaması durumunda ortaya çıkmaktadır. Evden ayrılmak zorunda kalmanın neden olduğu travma olayı son derece karmaşık bir nitelik arz etmektedir. Bir kişi evinden, yaşam bölgesinden ve sevdiklerinden ayrıldığında, kimliğini kaybeder ve kökleri sökülür. Fiziksel ya da psikolojik olarak tehdit edildiği için de güçlü bir kaygı yaşayabilir. Birer şiddet ve baskı unsuru haline dönüşen zorunlu göçler hem göç edenler ve hem de göç edilen yerdekiler için sosyal travmalara yol açar. Cinsiyet ayrımcılığı, etnik ayrımcılık, dışlama, ötekileştirme birer şiddettir ve gruplarda sosyal travmalara yol açar. Yurtsuzluğu, kimliksizliği, uyruksuzluğu, aidiyetsizliği, mağduriyet ve mazlumiyeti ifade eder. Göç ettiği yerde yalnızlığı, yabancılığı, katılımsızlığı, yokluk ve sefaleti, dışlanma ve öteki oluşu ifade eder. Bu nedenle sömürgeci göçmenlik hem psikolojik hem de toplumsal açıdan travmatik durumlar içerir.

Sömürgeciliğin psiko-patolojik etkileri üzerine yazılar yazan Martinikli düşünür Frantz Fanon, sömürgeciliğin benmerkezli Batı zihniyeti tarafından öteki olarak nitelendirilen Doğu toplumunun olumsuzlanması ve bir insansızlaştırma durumu olduğunu belirtir. “Sömürgeci ırkçılık her şeyden önce yerli halkı kör güçlerin bilinçsiz ve onarılamaz aleti olarak sergileyen sistematik bir çabadır.” (Hallward, 2011, s. 112) Sömürge sonrası kelimesinin içine unutulmayan ve unutulmayacak bir tarihin; sömürgecinin, yani imparatorluğun etkisinin yerleştirildiğini vurgulayan Linda Hutcheon, “sömürgecilik travmasının tanıklığının sömürgecilik sonrası edebiyat çalışmalarının merkezi görevi olduğunu” (Hutcheon, 2002, s. 32) iddia eder. Irk istismarının ve sömürgecilik baskısının tarihsel süreç içinde kolektif olarak oluşturduğu lekelerin kolay kolay temizlenemeyeceğinin farkında olan kölelik ve sömürgeciliği en acı şekilde deneyimleyen kişiler, Frantz Fanon'un ‘*Siyah Deri Beyaz Maskeler*’ kitabında beyaz bir çocuğun konuşmacının zenci kimliğini

aşağılayıcı bir biçimde yüzüne vurması sonucunda yaşanan ırksal önyargı, kültürel ayrımcılık ve kimlik krizinin yarattığı travmanın bir benzerini yaşamışlardır.

Kültürel ayrımcılık yasal ayrımcılık kadar bariz olmayan, ancak gizliden gizliye yapısal şiddet (structural violence)³ içeren yaygın sosyal uygulamalara işaret etmektedir. Bu bağlamda azınlık gruplarının yerel dillerinin, şivelerinin veya genel olarak alt kültürlerinin alay konusu edilmesi bir kültürel ayrımcılık örneğidir. Egemen gruplar ayrımcılık politikaları ile azınlık gruplarını sindirmeyi ya da asimile etmeyi amaçlar. Bu amaç, özellikle yasal ayrımcılık bağlamında belirgindir. Bazı hallerde bu politikalar kısmen başarılı olabilir. Kimi azınlık üyeleri asimile olur veya etnik kimliklerini korusalar dahi sisteme sorunsuz adapte olabilirler. Yine bazı azınlıklar sistem içinde ilerleyebilmek için egemen grupların kurallarına göre hareket etmeyi tercih edebilirler ve bunlar da genellikle uzun vadede asimile olurlar. Ancak azınlık gruplarının büyük çoğunluğu ayrımcılığı eninde sonunda tepkiyle karşılar. Özellikle uzun bir süreye yayılan ayrımcılık, önce azınlık gruplarında bir toplumsal travmaya, giderek de var olan durumun devam ettirilmesini değiştirmeye yönelik bir isyana dönüşür. Yani uzun vadede ayrımcılık, egemen etnik gruba dönen bir silah haline gelir ve gruplar arası çatışma da genellikle böylesi bir zeminde gerçekleşir.

Britanya'daki Karayipler deneyimi tam anlamıyla travma olarak adlandırılabilir. Siyah diaspora deneyimini kölelik ve sömürgecilik dönemlerinden günümüze kadar keşfederek İngiliz edebiyatına yeni bir bakış açısı getiren Karayip kökenli İngiliz yazar Caryl Phillips, eserlerinde hem baskı hem de baskıya karşı direnişin yarattığı kimlikleri anlatır. Bu kimliklerin ortak bir özelliği, travma ile işaretlenmiş bir kişinin hayatı üzerinde kontrol eksikliğidir. Caryl Phillips, sadece edebi temalarıyla değil, aynı zamanda etnisitesinin aşağılık sayıldığı siyasi atmosferi değerlendirmek için de merkezi meseleler sağlayan siyahî göçmenlere karşı ırk ayrımcılığının, yaşadıkları yabancılaştırma duygusunun, karşılaştıkları uyum sorunlarının ve maruz kaldıkları dışlanma politikalarının yer aldığı romanlarıyla öne çıkmaktadır. (Arana, 2004, s. 29) Phillips'in eserlerindeki tüm kahramanlar, ırkçı baskıların travmatik anıları aracılığıyla, etnik olarak acı çeken geçmişlerinin ortaya çıkarılması yoluyla kimliklerini müzakere etmeye çalışırlar.

³ "Şiddet, Barış ve Barış Araştırmaları" (1969) adlı makalesinde Norveçli düşünür Johan Galtung tarafından sosyal adaletsizliğe vurguda bulunmak için tanımlanan kavram, bazı sosyal yapıların ya da kurumların temel ihtiyaçlarını karşılamalarını engelleyerek insanlara zarar verebileceği bir şiddet biçimini ifade eder.

İkinci Dünya Savaşı, imparatorluğun merkezine yapılan göçler ve ardından Margaret Thatcher⁴ döneminde yaşanan ırkçılık travmasından sonra yazarlar çareyi yaşadıkları krizi edebi eserler yoluyla anlatmakta bulmuşlardır. Travma çalışmaları genel olarak bireysel travmanın içsel ve soyut nedenleri ve bireyin baskı altında olduğu ve söyleyecek bir sözünün dahi kalmadığı durumları ortaya çıkarırken; sömürgecilik sonrası çalışmalar büyük ölçüde tarihi ve kültürel travmanın; tarihi, siyasi ve sosyo-ekonomik nedenleri üzerinde durmaktadır. Yakın geçmişte travma çalışmaları ve sömürgecilik sonrası çalışmalar bu farklı yaklaşımlarına rağmen yeni bir yaklaşım uygulamaya başlamışlardır. Çoğu neo-slave (yeni kölelik) hikayelerde görülen “travmanın hikayeleştirilmesi”, (Visser, 2011, s. 274) mevcut iyileşme olasılıklarını reddeden travma kuramlarının çıkmazına karşı durmaya eğilimlidir. Sömürgecilik sonrası çalışmalarda mevcut bu iyileşme “düzenli, detaylı sözlü bir şekilde, zaman içinde yönlendirilmiş ve tarihi bağlamı” olacak şekilde travmanın hikayeleştirilmesinin gerekli ve mümkün olduğunu ortaya koymaktadır.” (Visser, 2011, s. 275)

Ülkede ırkçı ayrımcılığa dayanan toplumsal huzursuzluğun yanı sıra siyah göçmenlerin katıldığı ırk ayaklanmaları da yazılarına yansımaktadır. Batı Hintli göçmenlerin ve çocuklarının yaşadıklarını tasvir ederek alternatif bir direniş yolu oluşturur. Ayrımcı tutumların bir sonucu olarak, göçmenler Britanya'daki her şeyden korkarlar, bu yüzden kendilerini güvensiz ve yabancılaşmış hissederler.

Karakterlerinin, yaşamlarını bir bütün halinde bir araya getirmeye başlamak için geçmişi yeniden keşfetmesi ve geri kazanması gerekir. Phillips'in romanlarındaki travmanın nedeni her zaman karakterlerin ait olma hissi ile ilgili yaşadıkları problemlerdir. Travmanın temel bir unsuru, toplumdaki yabancılaşmaya yol açan kopukluk ve aidiyetsizlik hisleridir. Ait olmaya çalıştıkları sürece unutmak zorundadırlar. Unutmaları gerektiğini fark eder etmez, hatırlamaktan kaçınmazlar. Geçmiş üzerine yapılan vurgu ve onun şimdiki zaman algısında yeniden ele alınışı Karayip edebiyatının temel özelliklerinden biridir. “Geçmiş, farklı şekillerde, Batı Hint yazarının yaratıcı imgeleminde neredeyse takıntılı bir etki yaratıyor.” (Walcott, 1982, s. 12) Geçmiş geleceğin uğruna gömmeye çalışmak, akılları geçmişlerine ait olma arzusuyla tepki gösterdiği için karakterler için işe yaramaz. Bütün bunlar travmaya yol açarak benlik bölünmesine ve anlam karmaşasına neden olur.

⁴ 1979 ile 1990 yılları arasında görev yapan ve komünizme karşı yürüttüğü sert politikaları nedeniyle 'Demir Leydi' anlamındaki 'Iron Lady' lakabıyla bilinen İngiltere'nin ilk kadın başbakanıdır.

Caryl Phillips'in Cambridge Romanında Irkçılık ve Kölelik Temsillerinin Travma Kuramı Bağlamında Analizi

Caryl Phillips'in dördüncü romanı olan *Cambridge*, Emily Cartwright isimli genç bir İngiliz kadının on dokuzuncu yüzyılın ilk yarısında babasının Karayipler'deki plantasyonunu ziyaret ettiği deneyimlerine ve Emily'nin plantasyonunda yaşayan, hem Hristiyan hem de köleleri özgürleştirme taraftarı bir Afrika kölesi olan Cambridge'in deneyimlerine odaklanır. *Cambridge*, 1807'de köleliğin kaldırılması ile 1834'te kölelerin serbest bırakılması arasındaki dönemde isimsiz bir Karayip adasında geçen plantasyon yaşamının, çok anlatımlı, iç içe geçmiş bir öyküsüdür. *Cambridge*, yazarın doğum yeri St. Kitts ile güçlü benzerlik taşıyan ve Karayipler ile İngiltere arasındaki kültürel gerilimlere odaklanan kurgusal bir adada geçmektedir. "Belirtilen belirli bir tarih olmamasına rağmen, romanın 1807'de köle ticaretinin kaldırılması ile 1834'te İngiliz sömürgelerinde köleliğin kaldırılması arasındaki bir sürede geçtiğini söyleyebiliriz." (Eckstein, 2003, s. 68)

Evlenmemiş orta sınıf bir İngiliz kadını olan Emily Cartwright sahibi oldukları plantasyonun son durumunu babasına bildirmek için İngiltere'den adaya gönderilir. Gemi yola çıkmaya hazır olduğu esnada hatıraları gözünde canlanmaya başlayan Emily, daha genç bir kızken ölen annesini hatırlar ve kayıp duygusunun kendisinde yarattığı psikolojik travmayı yansıtır. Zihninde annesiyle ilgili bir hikâye beliren Emily bunu dile getirmekten kendisini alıkoyamaz, çünkü bu travmanın etkisinden biraz olsun kurtulabilmesi için böyle bir iyileştirici etkiye ihtiyaç duymaktadır. Travma yaşamış birey açısından geçmiş bugünün hem öznesi hem de gölgesidir ve bireyin peşini asla bırakmaz. Yaşadığı kaybı unutmayı bir türlü öğrenemeyen Emily hep geçmişe bağlı kaldığı için kendine olan şaşkınlığını gizleyemez. Nereye giderse gitsin travmasını da beraberinde getirmesi toplum, insan ve tarih arasındaki diyalektik ilişkiye vurguda bulunmaktadır. Yirmi yıl gibi uzun bir süre boyunca yaşadığı annesizlik duygusunu arkadaşı Isabella ile unutmaya çalışır: "Geçen yirmi yıl boyunca hizmetçim ve daimî yol arkadaşım, sevgili Isabella'dan başka kalbimdeki kederleri ve mutlulukları bilen kimse yoktu. Isabella benim için hem bir anne hem de bir arkadaş olmuştur." (Phillips, 1991, s. 11)

Emily'nin hikâyesini açan geleneksel deniz masalı, birçok işleve sahiptir. "Hizmetçisi, yirmi yıllık arkadaşı ve taşıyıcı annesi Isabella'nın denizde ölümü, gecikmiş bir çocukluk hali ile özgürleşmiş yetişkinlik dönemleri arasındaki iki dünyada kendi sembolik geçişini işaretler." (Ledent, 2002, s. 84) Plantasyona doğru olan deniz yolculuğu esnasında kardeşi gibi sevdiği Isabella'yı kaybetmesi Emily'nin ruhunda bir başka derin yara daha açar

ve kayıp duygusunu bir kez daha deneyimlemekten kaçamaz. Denizciler arasında yaygın olan bir ateşe yakalanan arkadaşını kurtaramamanın verdiği acı sonrası Emily'nin ruhu tamamen karanlığa gömülür ve böylesi acı bir olaya tanıklık etmiş olmanın üzüntüsünü yaşar:

Denizciler ve ben, acı çekmenin muazzam manzarasına şahitlik ederek aynı duayı mırıldanıyorduk. Denizdeki defin acı dolu bir törendi. Ruhumda neden olduğu yaraları canlandırma korkusuyla bu manzarayı tasvir etme utancından kendimi alamıyordum. Isabellamın şişmiş cesedini suyun derinliklerine göndermek çok acıydı. (Phillips, 1991, s. 11)

Çok sevdiği arkadaşının beklenmedik ölümü sonrasında sığınacak bir liman arayan ve günlüğünü tek gerçek arkadaşı olarak gören Emily, hayatında oluşan bu boşluğu doldurmayı amaçlar: "Isabellanın bıraktığı boşluğu doldurabilecek bir hizmetçi bulmak için adalara varmayı dört gözle bekliyordum." (Phillips, 1991, s. 16)

Geminin kaptanının, kendilerine yol göstermesi için gemiye aldıkları kılavuzu ve yardımcısını zenci olarak adlandırması Emily'nin kendisini rahatsız etmiş gibi gözükse de kılavuzun ve yardımcısının bu adlandırmayı kabullenmiş gibi görünmesi karşısında o da bu durumu normal görmeye başlar. Karşılaşılan ırkçı tutumlar sömürge toplumlarının en belirgin özelliklerinden biri olarak durmakta ve sürekli tekrar eden bir travma haline dönüşmektedir. Siyahi insanlar arasında genel bir temizlik anlayışının olmadığını düşünen Emily, uygun bir şekilde eğitildikleri zaman yemek hazırlamak veya çarşafı yıkamak gibi işlerde çalıştırılabileceklerini belirterek sömürgeci emellere hizmet etme noktasında hazırlık yapıyor gibi bir tutum içindedir.

Emily'nin günlüğü, yirminci yüzyılın sonlarında bir adam tarafından yaratılan on dokuzuncu yüzyıl seyahat gezisi olmasına rağmen, Phillips'in bu denizcilik terimlerini Emily'nin yazısına yerleştirdiği görülür. En önemlisi de gemide gemicilik terimlerinin anlatıya birbirinden kopuk ve açıklanmadan eklenmiş oldukları görülmektedir. Emily'nin eril emperyal dile rağmen fırtınalı bir yolculuğa dayandığı görülmektedir; deniz taşımacılığının sözlüğü onun yolculuğunu başarılı bir şekilde ifade etmesini engeller. Bu nedenle kabinin içindeki bağlama kayışları gibi, Emily de bir ölçüde bu dil tarafından bastırılmış ya da sınırlandırılmıştır ve bu durum onun birkaç kez köleleştirilmesinin bir örneğini sunmaktadır.

Kendini bu baskıcı İngiliz kimliğinden mahrum etmek için mücadele eden Emily'nin İngiliz ulusal kimliğinden dışlanması, romanda çeşitli noktalarda açık bir şekilde ortaya konmuştur ve mecazi olarak yelek ve kıyafet kavramlarıyla bağlantılıdır. Gemideki kıyafetinin giderek resmi olmayan standartlarda olması İngiliz kimliğini de kıyafetleri gibi gevşettiğini gösterir. Phillips'in Emily'nin anlatısında İngiliz kimliği için bir metafor olarak

kıyafetleri kullanması gibi, Cambridge'in anlatısında da kimliğin bir giysi olarak yazılmasına ve benzer şekilde dengesiz, değişken bir kimliğin yaşanmasına tanık olunur. Cambridge'in anlatısı köle tanıklığı biçimini alır. Kölelerin anlatılarını incelerken, madun⁵ figürü için kendini temsil etme paradoksuna varılır: "kimliği kimliğinin farklı olması olan ve cinsiyeti belirtilmemiş gerçek bir madun grup için, kendisini tanıyan ve konuşan, temsil edilemeyen madun bir özne yoktur." (Spivak, 1999, s. 272) Anlatılarını yazarken, Cambridge'in maduniyetini terk ettiği görülebilir.

Sömürgeci beyaz azınlığın işçi problemini çözmek için Afrika'dan getirilen zenciler yerli halk olarak düşünülmez çünkü onların bu kıyılara göç etmesi, bu adanın gerçek yerlileri olarak tanınacakları anlamına gelmez. Uygarlaştırma ve ekonomik nedenler yüzünden burada bulunan beyaz halk onları değersiz varlıklar olarak görmekte ve sürekli ötekileştirme çabası içine girmektedir. Phillips'in siyah nüfusu tanımlamak için zoolojik kelimeler kullanması ötekiliği inşa etmek için uyguladığı bir yöntemdir. Emily'nin anlatılarında kölelerin yaşadıkları yerlerin yuva, çocuklarının siyah kurt yavruları, tenlerinin post, ellerinin ise pençe olarak tasvir edilmesi sömürülen halkların nasıl değersizleştirilmeye ve insanlıklarının olumsuzlanmaya çalışıldığını göstermektedir: "Karayip yerlileri en iyi; kızgın, batıl inançlı, intikam dolu, öfkelerini canlı ya da cansız her şeyden ama her şeyden çıkarabilecek karakterler olarak tanımlanabilirdi. Onların kızgınlığı insanın tutkulu gücünden daha çok aslanların vahşi tutarsızlığına benziyordu." (Phillips, 1991, s. 24)

Papa'nın kararı onun Batı Hindistan'daki konağına gitmesi, dönüşte ise Thomas Lockwood ile evlenmesidir. Emily Cartwright, plantasyonun son durumunu öğrenmek için İngiltere'den babası tarafından gönderildiği adada plantasyon müdürü Bay Brown ile girdiği ilişki sonucu hamile kalır. Emily, on dokuzuncu yüzyılın başında, evlilik dışı bir ilişkiden gebe kalarak toplumun standart beklentilerini de engeller. Emily, geleneksel kadınlık kurallarını göz ardı etmek ve Bay Brown'ın ataerkil otoritesine meydan okumak için oldukça öfkelidir. Bununla birlikte, Emily'nin güç iddiası kısa sürelidir, çünkü Bay Brown'ın emriyle köle Fox'un ellerini Emily'nin vücuduna koyması onun saygınlığını geçici olarak kaybettiği duygusuna neden olur. Köle birinin kendisine temas etmesi Emily'nin toplumsal konumunu yitirdiği duygusuna kapılıp kusma ve bayılma nöbetleri geçirmesine yol açar.

Uzun yıllardır sahip olduğu saygınlığını kaybettiği duygusuna kapılmak, Emily'nin benliğinde büyük manevi kayıplara sebep olur ki, bu da daha sonra elde olmadan ciddi

⁵ Antonio Gramsci'nin literatüre kazandırdığı ve Gayatri Chakravorty Spivak'ın "Can the Subaltern Speak?" yani "Madun Konuşabilir mi?" makalesiyle popülerleşen ve ekonomik, politik, kültürel, her türlü toplumsal yapının alt kısmında yer alanları ifade etmek için kullanılan bir kavramdır.

psikolojik travmaya dönüşür. Belirsizlik içinde kendini bulan, kendi içinde çatışma haline giren, kişiliğinin darbe aldığını ve hayatının anlamını yitirdiğini düşünen Emily düştüğü bu depresyon halinin sebebi olarak ten rengine bağlı İngiliz toplumunda oluşan ırkçılık ve ayrımcılık anlayışının ön planda olması görülmektedir: “Genel olarak konuşmak gerekirse, zencilerin gölgeleri ne kadar belirsiz olursa kurtuluşa ve kabullenilmeye daha yakın oluyorlardı. İnsanın damarlarında ne kadar çok beyaz kanı akarsa, toplumsal eğilimleri de daha az barbarca olacaktı.” (Phillips, 1991, s. 24)

Hafıza kavramının, algılar, etki ve eylem gibi deneyimlerin farklı özelliklerini bir araya getirme ve bütün hikâyeyi ortaya çıkarmada kilit bir rol oynadığı düşünülse de “travma hafızanın bütünleştirici rolünü aksatmaktadır; bu yüzden bireyin tutarlılık ve devamlılık hissi çökmektedir.” (Boulanger, 2002, s. 38) Travmatik deneyimler bireyin temsil duygusunu aksatarak hayatta kalmayı başarmış kişinin artık güvenilmez ve tehlikeli dünyanın bir öznesi değil de nesnesi olduğunu ortaya koymaktadır. Plantasyondaki ilk ayını keyifsiz ve bir o kadar da üzücü bir şekilde bitiren Emily'nin asla hatırlamak istemediği ve hafızasından silip atmak istediği ilk ay deneyimleri kendisi için adeta zor bir sürecin başlangıcı gibidir. “Geçen bu üç ya da dört hafta hatırlayabildiğim kadarıyla en zoruydu. Daha doğrusu en zor kısmını hatırlayamıyordum çünkü hafızam yüksek ateş yüzünden bulutlu bir haldeydi. Doktorun gelmesinden hemen sonra, bana ne olduğu konusundaki tüm belleğimi yitirdim.” (Phillips, 1991, s. 32) Bütün bunlara ek olarak, hafızasının travmatik aksaması Emily'nin benliğinin devamlılık hissinde de bazı zorluklara yol açmaktadır.

İngiliz toplumunun bireyleri arasında uygulanan sınıf bilinci anlayışı Emily ile birlikte adaya da gelir ve Emily benzer bir sınıf ayrımının yaşadığı plantasyonda da sert bir şekilde uygulanmasını ister. Kendi aralarında çizdikleri sınıf ayrımlarında Batı Hintli beyazların bile gevşek olduğunu kendi gözleriyle gören Emily, kendisiyle istedikleri gibi özgürce ve açık açık konuşan kölelere karşı sert ve ırkçı bir tutum sergilemekten kaçınmaz: “Zenciler tarafından verilen hizmet tamamıyla yavaştı ve yiyeceklerin lüksüyle çok az bağlantılıydı. Hizmetçiler ve yardımcılar ayaklarına bir şey giymiyorlardı ve bizim yemek yediğimizi görünce ağızları sulanıyordu.” (Phillips, 1991, s. 38) Beyazlar arasında kabul edilemez davranışlarda bulunan, sessiz kalmak yerine genellikle kendileriyle konuşmayı tercih eden ve farklı karakterlermiş gibi konuşan kölelerin böyle başına buyruk davranmalarına katlanamayan Emily burada kalmak için hiçbir neden göremez. Emily kölelerin itaatsiz davranışlarda bulunmalarını önlemek ve onların bir disiplin içinde hareket etmelerini sağlamak için geçmişten gelen işkence yönteminin kullanılmasının yanlış olduğunu belirtir ve

onları kazanmanın farklı yolları olması gerektiği düşüncesiyle geçmişte yapılan uygulamaların işlevsizliğine vurguda bulunur: "Zencilerin tarihi itaatsizliklerle doluydu bu yüzden efendi kırbaçla vurarak onları daha yönetilebilir bir hale getirmek gibi aptal bir yola başvuruyordu." (Phillips, 1991, s. 42)

Belirli bir süreliğine sürgün edildiği, babasının mülklerinin olduğu bu adayı sömürge olarak gören Emily bu tropik yerde köleler arasında hayatının sonunan kadar yaşamayı ve burada ölmeyi düşünmez, çünkü "daha aşağı bir ırkla sürekli bir iletişim, beyazların ahlaki yapılarını zayıflatacak ve onun hayat kalitesini düşürecek." (Phillips, 1991, s. 52) Efendilerinin iznini almadan özgür biriyle evlenemeyen ve bir ömür boyu esaret altında yaşamaya mecbur bırakılan zencilerin sürekli aşağılanmalarına katlanamayan Emily onların da insanca muameleyi hak ettiklerini düşünse de bunu sağlayacak ortamı oluşturabilme gücünün elinde olmadığını farkındadır. Emily'nin "öğle yemeğimizi yerken bizi uçan zararlı böceklerden korusunlar diye yanımızda zencileri getirmiştik" (Phillips, 1991, s. 110) ifadesi bile adada kölelerin maruz kaldığı durumun özeti gibidir.

Romana adını da veren Cambridge isimli ikinci önemli karakter karmaşık ırk ilişkilerini ve ırksal önyargıları göz önüne sermektedir. Phillips, bir İngiliz kasabasının ve bir Batı Hint kölesinin ismini vererek romanın hem İngiliz hem de Karayip tarihinin bir parçası olarak ikili konumunu vurgulamaktadır. Son olarak, Phillips romana *Cambridge* adını vererek, erkek kahramanın artık Afrikalı Olumide veya İngiliz David değil Karayipli Cambridge olduğu noktasını da yineler. On sekizinci yüzyılın ilk köle anlatılarına benzer özellikler taşıyan Cambridge'in anlatısı, plantasyon müdürü Bay Brown'u öldürdüğü için asılmadan önce travmanın ağır yükünden kurtulmak için paylaştığı bir tanıklıktır. Brown'un ölümü ve onun hesaplaşmak için kendisini beklediğini düşünmenin yarattığı suçluluk duygusu Cambridge'i kendi sözleriyle geçmişi ifade etmek için hafızasındakileri kağıda dökmeye motive eder.

Daha on beş yaşında bile olmadığı bir zamanda ellerinden ayaklarına kadar zincirlenerek bir grup tarafından tutsak edilen Cambridge Orta Geçiş⁶ yolculuğundan sonra İngiltere'ye gönderilir ve Londra'da emekli bir kaptana hizmetçi olarak çalışır. Başlangıçta Cambridge'i Afrika'dan İngiltere'ye taşırken, Phillips yalnızca ülkeler arasındaki tarihi bağı göstermekle kalmaz, aynı zamanda siyah insanların ilk kez yirminci yüzyılın ortalarında İngiltere'ye geldiği efsanesini de dağıtır. Cambridge, Londra'nın on sekizinci yüzyılın

⁶ Geçmişte Afrika ve Batı Hindistan arasında köle taşımak için kullanılmış Pasifik Okyanusu üzerindeki köle yolu.

sonlarındaki veya on dokuzuncu yüzyılın başlarındaki önemli siyah varlığını kaydeder: “Londra toplumuna girdim ve kısa sürede kendimi hayatın her alanını işgal eden siyah adamlar tarafından ziyaret edilirken gördüm.” (Phillips, 1991, s. 142) Cambridge zamanının çoğunu Londra’da geçirir ve orada şehrin siyah nüfusuna ait çeşitli insanlarla tanışır. Cambridge’in kendi kültürel değerlerinin, Avrupa kökenlilerin kültürel değerlerinden daha aşağı olduğu inancını yazar Cambridge’in ağzından yansıtmaktadır. “Bana İngiliz dilinde kendimi anlatma gücünü veren tanrıya şükürler olsun.” (Phillips, 1991, s. 28)

Cambridge, İngiltere’de yaşamının ve Hristiyana dönüştürülmenin tekil ve kuşkulu kaderini çeken zenci bir köledir. Bir başka köle Christiania, ismine rağmen, kesinlikle Hristiyan olmayan ayinlerden keyif alır ve çılgınlığın eşliğinde gibi görünür. Kitabın bir rapor şeklinde yazılan üçüncü bölümü, Cambridge’in Bay Brown’un öldürülmesinden dolayı nasıl idam edildiğini anlatır. Cambridge karakterinin nasıl geliştiği sorusunu Phillips şöyle cevaplar:

Aslında Cambridge ikinci sıradaydı. Emily, kadının sesi, ilk sıradaydı, çünkü son on yıldır, bir Yorkshire kadınının hikâyesini yazmanın bir yolunu arıyordum. Yorkshire’da büyüdüm ve *Wuthering Heights*’ı tekrar tekrar okudum, bu yüzden kafamda Emily’nin adı vardı. Emily şu anda hiç kimse değildi. (Swift, 2009, s. 11-18)

Beyaz Emily’nin neredeyse 130 sayfalık anlatısı ile karşılaştırıldığında, Cambridge’in bakış açısıyla yazılan 40 sayfalık bir bölüm, tarihin çoğunlukla sessiz ötekinin ifadelerini görmezden geldiği fikrini ortaya koymaktadır. Cambridge İngilizleştirilmiş bir Afrikalıdır ve özgün bir Afrikalı olma vasfına erişemez. Bir köle olarak götürüldüğü İngiltere’de toplum tarafından kabul edilmek ve ten renginin yarattığı aşağılık kompleksini yenmek için Hristiyan ve İngiliz kimliklerini elde etmeye çalışan Cambridge köle kimliği nedeniyle bunda başarılı olamaz. Çoklu isimlerinin ve kimliklerinin farkındalığıyla kendini melezleştirilmiş birisi olarak hazırlar:

Önce zenci Tom, sonra David Henderson, şimdi ise Cambridge olan Ben, Olumide; tanrının emrine karşı gelmişim. Bu Hristiyan gününde ve Hristiyan olmadığım ikinci yolculuğumdan beri ilk defa kendi davranışımın ve günahkâr davranışımın sonuçlarından gerçekten çok korkuyordum. (Phillips, 1991, s. 167)

Afrika başlangıçta Cambridge’in evi olmasına rağmen, kısa süre sonra İngiltere Afrika’nın yerini alır ve burada Afrikalı karakterini Hristiyanlığa geçmesiyle değiştirir. Cambridge için milliyet görünüşte kolayca kenara atılan bir giysi gibidir. Sürekli olarak geliştirilen ve uyarlanan kimlik kavramı, Cambridge ve Emily’nin farklı kıyafet ve dil kullanarak kimliklerini nasıl yeniden icat ettikleri veya şekillendirdikleri düşünüldüğünde,

özellikle alakalı görünür. Cambridge, Afrika kimliğini bir giysi gibi çıkarabiliyorsa, yeni ismi Thomas'ı almakta isteksiz oluşu da İngiliz kimliğinin kısa sürede kendisi için bir külfet haline dönüşeceği şeklinde yorumlanabilir. Çok geçmeden Cambridge, David Henderson kimliğiyle yeniden bir kabul görme ve benimsenme arayışı içine girer. İngiliz ismiyle hayata adeta yeniden doğmuş gibi hissedilen Cambridge'in bir İngiliz ve Hristiyan kimliğiyle taçlandırılması onun baskın bir kimliğe sahip olmasını ve saygın bir kişiliğe dönüşmesini sağlamaz. Cambridge, zengin beyaz insanların yandaşlarından fahişelere ve sokak sanatçılarına kadar değişen sosyal konumlardaki siyah insanları anlatır, ancak onlarla bir ilgisinin olmadığını da belirtir:

Londra'nın hareketli ve dar Arnavut kaldırım sokakları gerçekten çeşitli talihsiz zencilerle doluydu. [...] Yoksul siyahların asıl aristokratları komik sokak şovmenleriydi ve bu esrarengiz bela arasında baş şef, tahta bir bacak ve oldukça gülünç bir şapka kullanan biriydi. Bu adamın bizi İngiliz halkının zihnine, neşeleri ve eğlenceleri için şerefsiz nesnelere biraz daha fazla yerleştirmekte çoğumuzdan daha fazla sorumlu olduğundan şüpheleniyordum." (Phillips, 1991, s. 143)

Bu alıntıda, Cambridge, sokak şovmenlerinin ve dilencilerin, efendisinin ölümünden sonra aşırı yoksulluk yaşamasına ve aynı zamanda hayır kurumuna başvurmasına rağmen, İngiltere'deki siyahlığın özelliklerini sürdürmekten sorumlu olduğunu öne sürer. Cambridge'in kendi kültürel değerlerinin, Avrupa kökenlilerin kültürel değerlerinden daha aşağı olduğu inancını yansıtan romanın ikinci bölümünde ailesinin kim olduğuyla ilgili olarak zihninde en ufak bir bilgi bulunmayan Cambridge karakterinin kimlik karmaşası ve geleceği ile ilgili belirsizlik dikkat çekmektedir. Travma terapisinde öykülemenin rolünü örnekleyen Cambridge kölelik travmasından kurtulmak için kölelikle ilgili duyduğu rahatsız edici şeylerin muhasebesini yapıp adalet duygusu kazanmanın önemine vurguda bulunur:

İçimdeki sıra dışı durumların dünyasından kurtulmaya çalıştım. Ne zaman gönderilmem gerektiğini bilmiyordum, nereye gönderileceğimi de. Bu konuda hafızamın bana hiç hayrı yoktu. Babamın, annemin, erkek ve kız kardeşlerimin sönük bir resmi vardı zihnimde ama isimlerini ve mesleklerini çoktan unutmuştum. Beni sevdiklerinden şüphem yoktu. Günahsız bölgemizde sıradan ve barışçıl insanlardık. Bu sadece daha da zengin olmak için gösterilen kahrolası bir açgözlülüktü ve benim sıradan halkımın iyilik ve içten sevgi ile dolu kalplerini nefret dolu eylemlerle dolduran, İngiliz gemicilerin zalimliği, dolandırıcılığı ve şeytani uygulamalarının bir sonucuydu. (Phillips, 1991, s. 135)

Hizmetçi olarak adlandırdıkları kadınları alıkoymak beyaz adamlar arasında bir gelenek halini almıştır ve plantasyon müdürü Bay Brown da bu geleneğe uyararak kölesi ve

kendi malı olarak gördüğü Cambridge'in karısı Christiania'ya tacizde bulunur. Eşinin efendisinin vahşi arzularının bir parçası olması kendisinde büyük bir üzüntü ve hayal karaklığı yaratan Cambridge, karısının üstünde kendisini tatmin eden Bay Brown'dan bunun intikamını almaya kararlıdır. İlk fırsatta Bay Brown'u yakalayan ve intikamını alan Cambridge ölüm anını şu şekilde ifade eder:

Sadık zenci bir oğlanın eşliğinde, kamışların arasından dolaşan Bay Brown'ın üstüne bir sıçrayışta çıkmıştı katil. Keskinleştirilmiş bir sıyrıcının kuvvetli bir şekilde başına çarpmasıyla sersemleşen Bay Brown'ın dudaklarında kısa bir dua belirdi ve daha sonra ruhu tanrıyla buluşmak üzere uçup gitti. Katili hemen yanında duruyordu, insan kanının lekesiyle. (Phillips, 1991, s. 73)

Plantasyon müdürü Arnold Brown ve Cambridge arasındaki ilişkiyi yavaş yavaş geliştirmeye çalışan olay örgüsü ve bunun her iki antagonist açısından da kaçınılmaz olarak şiddet içeren sonuçları, köleliğin ahlaki zorluklarının ne kadar önemli sonuçları olduğunu göstermektedir.

Emily'nin cinsiyet temelinde ve Cambridge'in ırk temelinde yaşadığı farklı kölelik biçimlerini ortaya çıkardığı bu romanında Phillips, köleleştirilmenin ne demek olduğunu sorgular. Emily, İngiliz kimliğiyle kısmen köleleştirilmiş olsa da kadın olduğu için bu kimliğe tam olarak katılımı reddedilmiştir. Cambridge, İngiliz olmayı arzular, ancak siyah olduğu için İngiliz vatandaşlığının sınırlarının dışında bırakılır. İkisi de ne İngiliz kimliğine ne de Karayip kimliğine tam olarak sahip olamazlar ve sınırda olmanın üzüntüsünü yaşayarak asimile edilmiş olmanın travmasını yaşarlar. Kahramanlar bu kölelikler ve dışlanmalar karşısında benlik ve aidiyet duygularının parçalanmasına engel olamayıp kültürel travmanın eşiğine gelirler. Onların anlatıları, on dokuzuncu yüzyılın başlarında İngiliz kimliğinin istikrarsızlaştırıldığına, diasporik ve karma kimlik kavramlarının çoğaldığına işaret eder.

Phillips, siyah erkek ve beyaz bir kadını romanın kahramanı olarak seçer, çünkü ana karakterlerin her biri bir şekilde beyaz erkek emperyalist iktidarın suçuna ortak olmuştur. Romanlardaki kahramanlarının özgürlükten esarete geçişini betimleyen Phillips, tarihi arşivle yakından ilgilenerek eski kaynaklarla metinler arası bir ilişkiler ağı oluşturma gayretini gösterir. Ana odağını köleliğin tarihsel anlatımlardan yoksun seslerini, bu ister bir kölenin sesi veya *Cambridge* romanındaki Emily gibi bir plantasyon sahibinin kızının sesi olsun, keşfetme üzerine kurmaktadır.

Üç ayrı bölümden oluşan *Cambridge* romanının ilk ve en uzun olanı Emily'nin yolculuğunun kendi anlatımından ve geldiği zamanki gözlemlerinden oluşur. Emily, köleliğin

ve sömürgeciliğin etkileriyle karşı karşıya kaldığı babasının Batı Hint Adaları'ndaki mülküne gidip düzenlenmiş bir evlilikten kaçan on dokuzuncu yüzyılın başlarındaki bir kadındır. Kitabın bir rapor şeklinde yazılan üçüncü bölümü, Cambridge'in Brown'un öldürülmesinden dolayı nasıl idam edildiğini anlatır. Emily'nin anlatısı, çoğunlukla erkek olan İngiliz ziyaretçilerinin on sekizinci ve on dokuzuncu yüzyıl boyunca sömürgelere yazdığı seyahat yazıları geleneğine uyar. Bununla birlikte Cambridge'in anlatısı, on sekizinci yüzyılın ilk köle anlatılarına benzer özellikler taşımaktadır. Olumide, Cambridge ismiyle köle olarak bir kez daha satıldıktan sonra Emily'nin babasının Batı Hint Adaları'ndaki plantasyonunda ölür.

Romanda büyük bir kimlik listesine sahip olan Cambridge'in anlatısı köle tanıklığı şeklindedir. Gerçek evi olarak gördüğü Gine'de Olumide olarak anılan Cambridge burada yakalanarak köle yapılır. Burada bireysel tarihinin ilk kopuşunu, köle ticaretinin kolektif tarihini ve bir daha asla geri dönemeyecekleri evlerinden koparılmayı deneyimleyen Cambridge kendisini kültürel bir travma sürecinin içinde bulur. Gemideyken, orta geçişte, ruhuna olmasa bile bedenine sahip olanlar tarafından dilbilimsel olarak sömürülür. Kendi yerel dilinde sohbet etmesi yasaklandığı için kelime dağarcığı doğal olarak zayıflayan Cambridge kendisine yeni bir dil olarak İngilizce öğrenmeye ve kimliğini de siyah Tom olarak değiştirmeye mecbur bırakılır. İngiltere'de Hristiyanlığı keşfettikten sonra Hristiyan bilgisini tam ve doğru bir şekilde öğrenme noktasında kendisini şartlandıran Cambridge siyah Tom ismini terk ederek David Henderson ismini kullanmaya başlar. Bu yeni kimliğinden memnun olsa ve gerçek bir İngiliz olduğunu düşünmeye başlasa da Afrika'ya yapılan bir misyoner yolculuğunda yakalanarak isminin Cambridge olduğunu öğrendiği Karayiplere bir köle olarak götürülür.

Phillips, Emily ve Cambridge'i cinsel bir buluşmada bir araya getirmez. Karakterler arasındaki karşıtlıkları ortaya koymaz, aksine benzerliklerini göstererek beklentileri altüst eder. Daha da önemlisi, bu benzerlikler İngiliz kimliği anlatılarından ve farklı kölelik deneyimlerinden dışlanmalarını içerir. Emily'nin cinsiyeti ve daha sonra ekonomik konumuyla köleleştirilmesi hiçbir şekilde Cambridge'in köleliği ile orantılı olamazken, Phillips, çok farklı ve eşitsiz şekillerde köleleştirilmiş olsa da, İngiliz kimliğinin anlatılarından hem köleleştirilmiş hem de dışlanmış olduğu benzerliklerini vurgulayacak şekilde yayınlar.

Cambridge ayrıca, on dokuzuncu yüzyıl İngiliz kimliğine ve davranış kurallarına bağlı olarak köleliğin esaretinin yerinin çok farklı bir kölelikle değiştirildiğini tespit eder. Kendisini daha üstün hissettiği diğer siyah insanlara dair tanımlarından görülmektedir: "kendimi bu tanrı bilmez insanların merhametine bıraktım." (Phillips, 1991, s. 152) Cambridge, sıradan

bir köle olmadığını açıkça vurgular ve Afrika'ya dönme amacının medeniyet yasalarını öğretmek olduğunu belirtir. Emily gibi onun da karşılaştığı siyah insanlara karşı önyargılı olması İngilizleşmiş bir Afrikalı olarak konumunu gösterir.

Cambridge'de yazabilmenin utancı ve yazamadıklarının utancı ayrılmaz hale gelir; hem Emily'nin hem de Cambridge'in anlatıları, edebi konuşma sanatına karşı cüretkâr ve zavallı iddialarıyla sonuçsuz kalır. Roman, babasının plantasyonunu satma kararının ışığında Emily'nin belirsiz geleceğini düşünmesiyle ve Cambridge'in asıldığını öğrenmemizle sona erer. Emily plantasyonda, bir köle olan Cambridge'in ellerinde, romantik olarak bir ilişki yaşadığı plantasyon müdürü Bay Brown'un öldürülmesiyle sonuçlanan bir takım iç çatışmalara tanık olur. Cambridge, ifadesini yani kimlik yolculuğu boyunca yaşadığı travmatik olayların zihninde bıraktığı tanıklıkları Bay Brown'un öldürülmesi için idam edilmeyi beklerken yazar.

Sonuç

Birinci şahıs anlatısına vurgu yapılan *Cambridge* romanında anlattığı hikâyelerle aslında kendine ve ait olduğu topluma hitap eden Phillips, kölelik, ırkçılık bellek ve travma kavramlarıyla yakından ilgilenir. Eserlerinde genellikle birinci şahıs anlatısını kullanmayı tercih eden Phillips'in bu seçiminde üçüncü şahıs anlatılarında aradığı içtenliği ve esnekliği bulamaması etkili olmuştur.

Travmanın yalnızca tek bir şiddet olayından ortaya çıkmadığını, ırk ayrımcılığı gibi tekrar eden baskılardan ve kölelik gibi yaşam biçimi haline getirilen yaşantılardan da kaynaklanabileceğini ortaya koyan romanda Phillips tarihi arşivle yakından ilgilenerek eski kaynaklarla metinler arası bir ilişkiler ağı oluşturma gayretini gösterir. Resmi tarih anlatılarında seslerini duyuramayan aşağı grup halkların yaşanmışlıklarını keşfeden roman karakterlerin kişisel travmaları yoluyla kölelik ve ırkçılık zulmünün olumsuz etkilerine değinmektedir.

Emily'nin üç çocuğu ve garantili bir geliri olan yaşlı dul Thomas Lockwood ile zorla evlendirilmek istenmesi aslında ataerkil İngiliz toplumunun bir kölelik biçimi olarak görülebilir. Emily'nin özgürlüğü on dokuzuncu yüzyılın başlarında İngiltere'deki varlıklı bir kadın olarak bulunduğu konumla sınırlıdır. İçine düştüğü bu baskı ortamından ve evlilik yoluyla kendisine dayatılan kölelik yaşamından kaçmak istediği için özgürlükten esarete uzanan bir yolculuk yapmaya karar verir. İngiltere'den sömürge yaşamına adım atan ve bu iki mekan arasında aidiyetini yitiren Emily kültürel ve ırksal anlamda kişisel bir travma yaşar. İki farklı dünya arasında gerçek bir kreol gibi yakalanmış görünen Emily, ne sahip olduğu İngiliz

kimliğinden vazgeçer ne de kendisine fayda sağlamayacağını düşündüğü için Karayip ahlakını kabul eder. İngiliz kimliği artık aklına yatmayan Emily'nin tutumu ve karakteri büyümüş görünse de ulusal kimliğini sorgulaması onun evinin nerede olduğunu sorgulamasına neden olur. İçinde bulunduğu diasporik durum İngiliz kimliği ile sonradan kendisini ilişkilendirdiği fakir beyazlar arasında kalmasına neden olur. Bu melez bölge ona on dokuzuncu yüzyılın başlarında İngiltere'de verilmeyen belirli bir özgürlük alanı sunar.

Romanın bir başka önemli karakteri Cambridge kendini İngiliz David Henderson olarak görse de ten rengi onu diğer İngilizlerden ayıran temel unsur olarak kalmaya devam eder. Gerçek bir İngiliz olduğunu iddia ettiği üstünlüğüne inanır, fakat toplumda aslında sırtlarında taşıdıkları Afrikalı bir yük olarak görülür. Cambridge'in ırkı ve ten rengi onun gerçek bir İngiliz olmasının önündeki en büyük engeldir. Tıpkı Emily gibi kreol bir mekana giren Cambridge için ev kavramını tanımlamak daha da zorlaşmıştır. Değişen mekanı ve çoklu kimlikleriyle Cambridge için ev kavramı farklı bir anlama bürünmüş gibi görünmektedir. Cambridge'in İngilizleştirilmiş benliği, gerçek bir İngiliz'in temel nitelikleri olduğuna inandığı şeyleri taklit ederek Afrika geçmişini tamamen inkar eder. "Afrika bana sadece neyse ki kaçtığım bir barbarlıktan bahsetti." (Phillips, 1991, s. 143)

Cambridge'de Phillips, ideolojik oluşumunun temelini sorgulayarak modern ırkçılığın köklerine saldırır. (Sharrad, 1994, s. 216) Romandaki karakterler sömürgeci bir ortamda travmatik ırksal zulmün ya da kötüye kullanmanın gerçek örneklerinin yaygın olarak görüldüğüne tanıklık ederler. Romanlarındaki kahramanlarının özgürlükten esarete geçişini betimleyen Phillips, "kölenin esaretten özgürlüğe doğru ilerlediği köle anlatısının geleneksel teleolojisini değiştirir." (López Ropero, 2002, s. 135)

Emily'nin plantasyon sahibinin kızı olarak konumu ona bir otorite kazandırmakla birlikte, Bay Brown'un metresi olarak plantasyonlardaki beyaz erkeklerin kadın köleleriyle çoğu zaman yaşadıklarını andıran gayri meşru bir ilişki içinde olması çaresizliğini ve güçsüzlüğünü ortaya koyar. Cambridge sürekli olarak kendini beyaz adama ispatlamaya çalışan, benliğini oluşturamayan nevrotik bir kişilik olarak görülmektedir. Ten rengi ona sürekli beyaz adamdan daha aşağı olduğu hissini vermektedir. Beyaz kültürden biri olmak, onay alabilmek için kendi benliğini silen beyaz insanın değerleriyle yeni bir benlik oluşturmaya çalışan Cambridge yine de varolan ön yargıları kırmayı başaramaz ve beyazlara benzemeye çalışmakla meşgul ettiği geçmişini bile unutmak ister.

Kaynakça

- Arana, R. V. (2004). Sea change: historicizing the scholarly study of black british writing. R. V. Arana ve L. Ramey (Ed.), *Black british writing* içinde (s. 19-46). New York: Palgrave Macmillan.
- Boulanger, G. (2002). Wounded by reality: the collapse of the self in adult onset trauma. *Contemporary Psychoanalysis*, 38(1), 45-76.
- Caruth, C. (1995). Recapturing the past: introduction. C. Caruth (Ed.), *Trauma: explorations in memory* içinde (s. 151-157). Baltimore and London: Johns Hopkins University Press.
- Caruth, C. (1995). Trauma and experience: introduction. C. Caruth (Ed.), *Trauma: explorations in memory* içinde (s. 3-12). Baltimore and London: Johns Hopkins University Press.
- Debacker, L. (2011). *Postcolonial trauma: Edwidge Danticat's the farming of bones and the haitian massacre of 1937* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ghent Üniversitesi, Ghent.
- Eckstein, L. (2003). *Re-membering the black atlantic, on the poetics and politics of literary memory*. New York: Rodopi.
- Freud, S. (1995). Beyond the pleasure principle. P. Gay (Ed.), *The Freud reader* içinde (s. 594-627). London: Vintage.
- Hallward, P. (2011). Fanon and political will. *Cosmos and History: The Journal of Natural and Social Philosophy*, 7(1), 104-127.
- Hutcheon, L. (2002). Rethinking the national model. L. Hutcheon ve M. J. Valdes (Ed.), *Rethinking literary history: a dialogue on theory* içinde (s. 3-49). Oxford: Oxford University Press.
- Ledent, B. (2002). *Caryl Phillips: contemporary world writers*. Manchester: Manchester University Press.
- López R. ve Maria L. (2002). Irony's political edge: genre pastiche in Caryl Phillips's cambridge. R. Plo-Alastrue ve M. Martínez-Alfro (Ed.), *Beyond borders: re-defining generic and ontological boundaries* içinde (s. 131-137). Heidelberg: Carl Winter.
- McWatt, M. (1982). The preoccupation with the past in west indian literature. *Caribbean Quarterly: Critical Approaches to West Indian Literature*, 28(1/2), 12-19.
- Phillips, C. (1991). *Cambridge*. London: Bloomsbury Yayınevi.

Güneş, M. (2020). Caryl Phillips'in Cambridge romanında kölelik, ırkçılık ve travma deneyimleri. *Humanitas*, 8(16), 231-248

- Sharrad, P. (1994). Speaking the unspeakable: london, cambridge and the caribbean. *Describing empire: postcolonialism and textuality* içinde (s. 201-217). London: Routledge.
- Spivak, G. C. (1999). *A critique of postcolonial reason: toward a history of the vanishing present*. Cambridge, MA ve London: Harvard University Press.
- Swift, G. (2009). Caryl Phillips interviewed by Graham Swift. R. T. Schatteman (Ed.), *Conversations with Caryl Phillips* içinde (s. 11-18). Jackson MS: Mississippi University Press.
- Visser, I. (2011). Trauma theory and postcolonial literary studies. *Journal of PostColonial Writing*, 47(3), 270-282.